

Stipendiaterna utses av Teaterförbundets stipendiekommitté, om inte annat framgår av presentationerna nedan.

Anders de Wahl

1869-1956. Skådespelare.

Genomgick Kungliga Dramatens elevskola 1889-91. Under elevtiden debuterade han som Nils i "Mäster Olof". Anders de Wahl var engagerad vid Albert Ranfts scener i Stockholm 1892-1907. Han hade framgångar med bl.a. Strindbergs "Lycko-Pers resa" "Mäster Olof" och Erik XIV". De Wahl knöts till Nationalscenens första ensemble 1908, och gjorde bortåt tusen roller under sextio år, bl.a. i "Hamlet" 1914, "Othello" 1924 och "Swdenhielms" 1925 och 1953. Åren 1895-1955 läste han Tennysons "nyårsklockan" på Skansen.

Björn Öberg

1945-75. Ljudtekniker, ljudläggare.

Gick ut Filmskolan 1969. Arbetade bl.a. med regissörerna Bo Widerberg ("Ådalen 31" och "Joe Hill"), Jan Troell ("Utvandrarna" och "Nybyggarna"), Vilgot Sjöman ("Troll") och Roy Andersson (Giliap).

Utses av Pelle Lönndahl, Göran Gunér och Owe Svensson, som var Björns lärare respektive klasskamrater på filmskolan.

Carl Billquist

1933-93. Skådespelare.

Utbildade sig vid Göteborgs Stadsteaters elevskola 1955-1957, var sista året premiärelev och engagerades av Göteborgs Stadsteater efter examen. Senare kom han via Stockholms Stadsteater till Dramaten 1964, där han förblev till sin bortgång. Han var också tidvis, bl.a. 1961-1963, engagerad vid tv-teaterensemblen. Under sin tid vid Oscarsteatern, där han bl.a. spelade Sitting Bull i "Annie get your gun", inspirerades han mycket av unga musikalartister.

Utses av Wiveca Billquist, och går till en ung person med musikalkapacitet.

Daniel Engdahl

Biografchef.

Anställdes på 1910-talet av SF:s VD Charles Magnusson, och hans ansvar utökades med tiden till att vara chef för SF:s provinsteatrar (som biograferna kallades på den tiden) under 1912-48. Daniel Engdahls stora intresse för film, teater och för filmens och scenens konstnärer gjorde att han själv 1937 instiftade en stipendiefond under Teaterförbundets förvaltning för svenska film- och scenbegåvningar.

Edvin Adolphson

1893-1979. Skådespelare.

Under 1920-talet arbetade Adolphson på olika scener i Stockholm med ett mellanspel i Göteborg innan han kom tillbaka till Stockholm och Oscarsteatern 1927. Verksam på Dramaten 1933-35. Övergick därefter mer eller mindre till filmens område. Som skådespelare medverkade han i över 100 spelfilmer. Under sin långa karriär regisserade han även en rad spel- och kortfilmer, bl.a. "Säg det i toner" (1929) som innebar ljudfilmens genombrott i Sverige. Han medverkade i den tidiga tv-teatern, bl.a. spelade han kungen i Alf Sjöbergs pionjäruppsättning av "Hamlet" (1955). Adolphson medverkade även i TV-serien Markurells i Wadköping (1968) och blev därigenom mycket folkkär. Adolphson var en aktiv förkämpe för skådespelarnas rättigheter, och arbetade flitigt för stiftelsen Höstsol.

Fred Gunnarsson

1939-79. Skådespelare.

Studerade vid Calle Flygares och Gösta Terserus teaterskolor och var elev vid Malmö Stadsteaters elevskola 1959-61. Gunnarsson började arbeta vid Stockholms stadsteater 1971, och fick ett omskrivet genombrott i "Elefantmannen" 1979. Fred Gunnarsson hann även under sin levnad medverka i bl.a. SVT:s "Kullamannen" 1967. Gunnarsson gjorde också ett antal filmroller, bl.a. i Kay Pollacks "Elvis, Elvis" 1977.

Utses i samråd med Gunvor Pontén.

Filmavdelningens stipendium

Instiftat 1988.

Teaterförbundets yrkesavdelning för filmarbetare har instiftat detta egna stipendium.

Utses av yrkesavdelningen för filmarbetare.

Fritiof Billquist

1901-1972. Skådespelare.

Utbildade sig vid Reinhardts teaterakademi i Tyskland under åren 1922-1924. Genombrott på Helsingborgs stadsteater där han var anställd åren 1924-29, och där han uppmärksammades i Ferenc Molnárs "Liliom". Efter en säsong på Hippodromteatern i Malmö kom han till Stockholm och Oscarsteatern. Senare var han även engagerad vid en rad andra Stockholmsteatrar som Blanche, Vasateatern, Skansenteatern m.fl. Under det tidiga 1930-talet började han även filma och fick tidigt bärande roller som i Landskamp (1932). Fritiof Billquist var under några år gift med sångerskan Ulla Schönström-Billquist.

Gunnar Sjöberg

1909-1977. Skådespelare.

Sjöberg kom in vid Dramatens elevskola 1931, och var efter examen 1934 verksam vid olika scener som Helsingborgs stadsteater, Göteborgs stadsteater och Nya Teatern i Stockholm. 1938-1941 var han anställd vid Svensk Filmindustri. 1945 spelade han en omtalad "Hamlet" vid Malmö stadsteater, och början av 1960-talet kom Sjöberg till Upsala Stadsteater där han bl.a. medverkade i "Othello" och "Cyrano de Bergerac". Sjöberg medverkade också i ett stort antal filmer, bl.a. i Ingmar Bergmans "Smultronstället" 1957. Sjöberg var också en flitig uppläsare i radio och efterfrågad som filmspeaker. Gunnar Sjöberg var 1957-1961 ordförande i Teaterförbundet.

Gösta Ekman

1889-1938. Skådespelare.

Åren 1913-25 var Ekman anställd vid och Svenska Teatern i Stockholm. Där fick han sitt sceniska genombrott 1920 som kung Christian VIII i "Struensee". 1926-1930 var han i ledningen för Oscarsteatern tillsammans med makarna Pauline och John W Brunius. 1931 bildade han bolaget AB Gösta Ekman-teatrarna som drev Konserthusteatern en tid och 1931-1935 Vasateatern. Som filmaktör debuterade han 1911 i "Blott en dröm". Stumfilmsframgångar hade Ekman med "Karl XII" 1925 och "Faust" 1926. Ekman medverkade i ett stort antal ljudfilmer, bl.a. "Swedenhielms" 1935, "Intermezzo" 1936. Ekman tilldelades den kungliga medaljen Litteris et artibus 1938.

Inez och Sten Hermelin

Skådespelare respektive operasångare.

Skådespelerskan Inez Hermelin gjorde scendebut 1916. Hon hade också filmroller -24 ("Grevarna på Svansta") och -47 ("Tösen från Stormyrtorpet"). Inez Hermelin arbetade också som röstpedagog. Sten Hermelin var operasångare till yrket och debuterade vid Stora teatern i Göteborg hösten 1925 i "Lyckoflickan", och medverkade också bl.a. i "Cirkusprinsessan" och "Sköne Helena".

Inga Tidblad

1901-1975. Skådespelare.

Började på Dramatens elevskola år 1919. Redan under elevtiden gjorde hon en uppmärksam scendebut som Ariel i Shakespeares "Stormen" (1921). Inga Tidblad var under 1920-talet engagerad vid Svenska Teatern, Vasateatern och Oscarsteatern. 1932 kom hon till Dramaten och förblev där till 1963, och fick stor uppmärksamhet bl.a. som Mary Tyrone i uppsättningen av "Lång dags färd mot natt" 1956 och Amanda i Tennessee Williams "Glasmeneriet". Inga Tidblad medverkade också i ett trettiotal filmer från 1921 och framåt, till exempel i "Intermezzo" (1936), "Det brinner en eld" (1943) och "Pärlemor" (1961). Inga Tidblad fick flera utmärkelser, bl.a. kungliga medaljen Litteris et artibus 1937, Teaterförbundets guldmalj 1944 och Dramatens O'Neillstipendium 1956.

Utses av Meg Westergren tillsammans med representanter från Teaterförbundet och Dramaten.

Ise Morssing

1878-1969. Konstnär, kostymtecknare, scenograf.

Studerade vid Konstakademien och var konstnärligt verksam på flera olika områden, bl.a. som bildkonstnär och skulptör. Ise Morssing utarbetade scenkostymer för såväl teater och balett för bl.a. Marsyasteatern, som hon startade -53 och var chef för under många år. Den lilla teatern blev plantskola för många unga begåvningar. Ise Morssings porträtt har målats av Isaac Grunevald, och hon förekommer också på en målning av Sigrid Hjertén ("Tre kvinnor").

Karl Gerhard

1891-1964. Skådespelare, estradör, revyförfattare.

Debuterade som skådespelare 1908 framförde från 1919 egna revyer, framförallt i Stockholm och Göteborg. Karl Gerhard utvecklade under 1920-talet den satiriska revyn, och skrev ett oräkneligt antal kupletter. Kupletterna blev allt mer politiska och antinazistiska från 1920-talets slut. Ett exempel på detta är den kända kupletten "Den ökända hästen från Troja". År 1935-42 Han ägde och drev Folkan (1935-42) samt Vasateatern (från -52), den senare tillsammans med sin son Per. Karl Gerhard medverkade i ett antal filmer, bl.a. i "Jazzgossen" 1958.

Mago (Max Goldstein)

1925-2008. Kostymskapare m.m.

Nästan 40 svenska filmer har Magos signatur på kläderna och han arbetade bl.a. med regissörerna Alf Kjellin, Arne Mattsson, Vilgot Sjöman, Hasse Ekman och Jörn Donner. Magos samarbete med Ingmar Bergman inleddes med "Gycklarnas afton" från 1953 och de arbetade sedan tillsammans i över 45 år med totalt tretton filmer och tre teaterpjäser. Mago var inte bara verksam i Sverige utan hade också en internationell karriär. Den mest kända kreationen gjorde han för Marlene Dietrich i "Just a Gigolo" 1978. Inom teatern gjorde Mago kostymer till 125 olika pjäser.

Margit Rosengren

1901-1952. Operettsångare, skådespelare.

Debuterade som 19-åring på Operan. Var engagerad vid Oscarsteatern på både tjugo- och trettiotalet och var 1930-talets ledande operettprimadonna. Gästspelade vid Operan 1939-1941 och i Ernst Rolfs revyer på 1920-talet. Margit Rosengren spelade in ett tiotal skivor. Självbiografin "Oförgätligt glada stunder" kom ut 1948.

Monica Zacharias

1938-1984. Perukmakare och maskör.

Monica Zacharias utbildade sig 1958-63 till perukmakare och sminkös (som det benämndes på den tiden) vid Höglund och Lindgren perukmakeri. Samtidigt arbetade hon vid både film och privatteatrar. Mellan åren 1963-73 var Monica Zacharias föreståndare för perukmakeriet vid Norrköping-Linköpings stadsteater. Därefter blev hon chef, först för perukmakeriet på Riksteatern, sedan (från -78) för damperukmakeriet vid Kungliga Operan.

Utses av Lotta Zacharias, Kerstin Holm och Kerstin Erskine.

Märta Ekström

1899-1952. Skådespelare.

Började sin utbildning vid Musikaliska akademien 1917. Gick Dramatens elevskola åren 1921-23 och arbetade under många år på nationalscenen. Under åren 1924-27 uppträdde Märta Ekström på privata stockholmsteatrar. Märta Ekström gjorde sig känd för bl.a. sina rolltolkningar i Garcia Lorcás "Blodsbröllop" och TS Elliotts "Släktmötet". Märta Ekström medverkade också i ett antal filmer mellan åren 1925-1944, bl.a. "Kejsaren av Portugalien" och "Ingmarsarvet". Var åren 1930-34 gift med regissören Alf Sjöberg.

Vilhelm Moberg

1898-1973. Författare.

Arbetade som journalist m.m. i landsortstidningar under flera år. Debuterade och fick sitt genombrott med bygdeposet "Raskens" 1930. Efter utvecklingsromanen "Soldat med brutet gevär" (1944) påbörjade han sitt verk om de svenska Amerika-immigranterna "Utvandrarna" (-49), "Invandrarna" (-52), "Nybyggarna" (-56) och "Sista brevet till Sverige" (-59).

Teaterförbundets guldmedalj

Instiftades av Teaterförbundets styrelse 1944 och har utdelats i princip varje år sedan dess till en medlem "för utomordentlig konstnärlig gärning". Den första mottagaren av guldmedaljen var Inga Tidblad. De senaste åren har följande personer mottagit guldmedaljen; dansaren/koreografen Mats Ek, skådespelaren Jan Malmsjö, skådespelaren Anita Björk, scenografen Sören Brunes, skådespelaren Ingvar Hirdwall, hovsångaren Kerstin Meyer och filmscenografen Anna Asp.